

Pestprotocol

PESTEN, WAT IS DAT?

We doen allemaal wel eens iets (al dan niet bewust) wat een ander niet bevalt. Echter, wanneer de ander aangeeft dat dit moet stoppen en je gaat toch door, dan spreken we van pesten.

Een definitie van pesten op school luidt als volgt:

"Pesten is het systematisch uitoefenen van psychische en/of fysieke mishandeling door een leerling of een groep leerlingen van één of meer klasgenoten, die niet (meer) in staat zijn zichzelf te verdedigen".

We zien pesten vooral bij kinderen vanaf groep 4. Jongere kinderen kunnen moeilijker reflecteren op hun eigen gedrag en hun eigen gedrag moeilijker systematisch inzetten om de ander te pesten. Dit betekent niet dat een ander kind geen last kan hebben van het (vaak impulsieve) gedrag van de ander.

Plagen en pesten

Plagen is niet hetzelfde als pesten. De verschillen zou je zo kunnen aangeven:

Plagen	Pesten
Gelijkwaardigheid	Machtsverschil
Wisselend "slachtofferschap"	Hetzelfde slachtoffer
Humoristisch	Kwetsend
Af en toe	Vaak / voortdurend
Over en weer, wisselende rollen	Vaste rolverdeling

Bij pesten gaat het om een combinatie van:

- *Machtsverschil*: Het gepeste kind is jonger, kleiner, verbaal of fysiek minder sterk, minder machtig of staat tegenover een meerderheid.
- *Schade*: Er ontstaat lichamelijke, materiële en/of geestelijke schade.
- *Duur*: Het pesten houdt niet na één keer op, maar gebeurt vaker of houdt langere tijd aan.
- *Herhaling*: Het gaat vaak om dezelfde pester(s) die het op één slachtoffer hebben gemunt.

Vormen van pestgedrag

Verbaal:

zoals vernederen, schelden, dreigen

Fysiek:

zoals duwen, spugen, schoppen

Intimidatie:

zoals achterna blijven lopen, ergens opwachten, de doorgang versperren, dwingen om iets af te geven of te doen

Isolatie:

zoals uitsluiten

Stelen of vernielen van bezittingen:

zoals afpakken, beschadigen en kapotmaken van spullen

Digitaal pesten:

zoals pesten via social media

De betrokkenen

1. Het gepeste kind

Veel kinderen die worden gepest hebben een beperkte weerbaarheid. Ze zijn niet in staat daadwerkelijk actie te ondernemen tegen de pestkoppen en stralen dat ook uit. Vaak zijn ze angstig en onzeker in een groep en durven ze weinig of niets te zeggen, omdat ze bang zijn om uitgelachen te worden. Deze angst en onzekerheid worden verder versterkt door het ondervonden pestgedrag, waardoor het gepeste kind in een vicieuze cirkel komt waar het zonder hulp zeker niet uitkomt. Een kind dat wordt gepest, praat er thuis en op school niet altijd over.

Vaak hebben kinderen extra zorg nodig bij het verwerken van pestgedrag. Dat is ook onze eerste én belangrijkste zorg. Hierbij is het noodzakelijk om maatwerk te leveren, omdat de benodigde hulp heel erg persoonsgebonden én situatieafhankelijk is. Bij het bepalen van het hulptraject hebben we altijd nauw overleg met de betreffende ouders.

In het kader van dit pestprotocol wordt dit niet verder uitgewerkt. Enerzijds is dit, omdat er altijd, zoals reeds gemeld, sprake is van een maatwerktraject, anderzijds omdat dit protocol specifiek in gaat op het signaleren en aanpakken van het pesten.

2. De pesters

Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken. Met het vertoonde pestgedrag gaat ze dat gemakkelijk af en ze krijgen andere kinderen mee in hun pestgedrag richting het slachtoffer.

Ook pesters hebben op termijn last van hun pestgedrag. Door hun verkeerde en vooral beperkte sociale vaardigheden hebben ze vaak moeite om vriendjes voor lange termijn te maken en een vriendschap op te bouwen en te onderhouden op andere gronden dan die van macht. Pesters laten naar een enkel kind of meerdere kinderen ongewenst sociaal gedrag zien, dit kan een negatieve sociale ontwikkeling tot gevolg hebben.

Pesten kan een aantal oorzaken hebben:

- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol.
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas.
- Een niet-democratisch leefmilieu binnen de school; iemand is autoritair en laat op een onprettige wijze blijken dat hij de baas is. Dergelijke spanningen kunnen op een zondebok worden afgereageerd.
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)
- Een zwak gevoel van autonomie (te weinig zelfstandigheid en verantwoordelijkheid) of juist een te sterk gevoel voor autonomie.
- Een negatief zelfbeeld, weinig eigenwaarde.
- Een te positief zelfbeeld, zichzelf geweldig vinden en neerkijken op anderen.
- Een problematische thuissituatie, negatief voorbeeldgedrag van ouders/verzorgers.
- Een kind dat in een andere situatie zelf slachtoffer is of is geweest. Om te voorkomen weer het mikpunt van pesten te worden, kan een kind zich in een andere omgeving vervolgens als pester gaan opstellen; laten pesten doet pesten.

3. De meelopers en de zwijgende middengroep

Sommige kinderen blijven op afstand en andere kinderen doen incidenteel mee. Dit zijn de zogenaamde "meelopers". Er zijn ook kinderen die niet merken of willen weten dat er gepest wordt in hun directe omgeving. Het specifieke kenmerk van een meeloper is de grote angst om zelf het slachtoffer te worden, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt

gepest, de zwijgende middengroep. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen. Het is belangrijk deze leerlingen tot helpers te maken. Het heeft echt zin om op te staan tegen het pesten. Zodra andere kinderen het gepeste kind te hulp komen of tegen de pesters zeggen dat ze moeten ophouden, kan de situatie positief veranderen. Het pesten wordt dan minder vanzelfsprekend. De situatie, voor met name meelopers, verandert dan door het ongewenste karakter dat het pestgedrag krijgt. Het wordt voor potentiële pesters duidelijk dat de groep het niet normaal vindt en niet bereid is om mee te gaan in het pestgedrag.

4. Ouders

Ook de ouders kunnen een belangrijke rol spelen. Ouders van kinderen die gepest worden en de pesters zijn (natuurlijk) altijd emotioneel bij het onderwerp betrokken. Ouders van kinderen die niet direct bij het pesten zijn betrokken, kunnen meer afstand nemen.

5. School

De taak die school heeft t.o.v. pesten wordt in dit protocol verder uitgewerkt.

HOE GAAN WIJ MET PESTEN OM?

Preventief

- **Rots en Water**

Alle groepen krijgen Rots en Waterlessen. Groep 5 krijgt een intensiever aanbod, een cursus met als afsluiting het doorslaan van het plankje. Begin schooljaar 2019-2020 zijn alle leerkrachten geschoold.

- **Gouden weken**

De eerste weken van het nieuwe schooljaar krijgt groepsvorming extra aandacht. Hiervoor wordt de methodiek van "Gouden weken" gevolgd.

- **Kleur op school**

Kleur op school is een methode voor levensbeschouwelijk onderwijs. "Hoe ga je respectvol met elkaar om" heeft een duidelijke rol in de methode.

- **Sociale kring**

In een aantal groepen wordt reeds langere tijd gewerkt met de sociale kring. Vanaf schooljaar 2019-2020 willen we ons hier verder in verdiepen en scholen. De sociale kring krijgt wekelijks een plek in alle groepen.

- **Omgaan met social media**

Elke schooljaar geeft de medewerkster van de bibliotheek voorlichting over social media in groep 6.

- **Voorbeeld gedrag**

Wij zijn er ons als volwassenen op school van bewust dat we voorbeeldgedrag moeten laten zien: "het correct met elkaar omgaan". We zijn duidelijk in het gedrag dat we wensen en niet accepteren.

Signalering

- **Viseon**

Alle kinderen vullen, vanaf groep 5, Viseon in. Als hieruit naar voren komt dat er sprake is van mogelijk pesten volgt er altijd een gesprek (afhankelijk van de situatie met leerkracht of intern begeleider).

- **Observatie**

De leerkracht signaleert pesten (tijdens het vrije spel) van kinderen.

- **Kinderen weten dat ze naar de leerkracht kunnen komen**

Er is op school altijd ruimte voor een gesprek met de leerkracht, intern begeleider (elke volwassene op school).

- **Leerlingenraad**

Omgaan met elkaar, schoolregels en pesten zijn regelmatig onderwerpen die besproken worden met de leerlingenraad.

- **Ouders**

Ouders zijn op school welkom voor een gesprek met leerkracht, intern begeleider of directie.

We vinden het belangrijk dat:

- Je laat merken dat de school pesten als een probleem ziet, en het niet accepteert.
- Je laat merken dat jij als leerkracht serieus omgaat met pestgedrag.
- Je blijft werken aan een positieve sfeer in de groep.
- Alle leerkrachten nemen de verantwoordelijkheid leerlingen ten alle tijden consequent, op dezelfde manier aan te spreken t.a.v. de gezamenlijke schoolregels.

Handelen bij pestgedrag

- **Stelling nemen als school**

Duidelijk zijn; wij accepteren dit niet.

- **Rots en Water**

De Rots en wateraanpak wordt geïntensiveerd. Er wordt terugverwezen naar het eerder geleerde.

- **De hele groep betrekken**

Gepeste, pester en klasgenoten betrekken bij problematiek.

- **Sociale kring**

Het probleem wordt besproken in de sociale kring. Niet straffen en een dader zoeken, maar leren het een volgende keer anders aan te pakken staat centraal.

- **Delen expertise**

Leerkracht, intern begeleider en Rots en Waterspecialist gaan in gesprek. De verantwoordelijkheid wordt gedeeld en er wordt gezocht naar passende oplossingen.

Hierbij moeten we alert zijn op vooringenomenheid.

- **Ouders betrekken**

Een situatie waarbij pesten voorkomt is niet op te lossen zonder steun van ouders. School en ouders van betrokken leerlingen zullen al vanaf een vroeg stadium met elkaar in gesprek gaan. Samen komen tot een oplossing is het uitgangspunt (niet schuld zoeken, dader aanwijzen en eenzijdig straffen).

- **Digitaal pesten**

Regelmatig worden we op school geconfronteerd met digitaal pestgedrag dat in de thuissituatie plaats vindt. Het zijn de ouders die het gedrag faciliteren (toegang tot media) en het zijn de ouders die een keuze maken in de mate van toezicht. We kunnen ouders informeren / voorlichten / adviseren maar we kunnen niet het gedrag in de thuissituatie veranderen.

De grens tussen thuis en school ligt soms onduidelijk. Als ouders naar school komen in verband met pestgedrag op social media bespreken we de verantwoordelijkheid die ouders zelf hebben bij deze problematiek. We zullen op school de kinderen voorlichten over het gebruik van digitale middelen en het voortvloeiend gedrag dat we op school zien oplossen.

- **Externe deskundigen**

Soms is de expertise van school niet groot genoeg en is het helpend om externe deskundigen te raadplegen. Soms is het ook wenselijk voor het team of de groep kinderen als er iemand van buitenaf meekijkt naar de situatie. Mogelijke aanpakken zijn bijvoorbeeld: meidenvenijn, groepsgeluk en ringaanpak.

- **Schorsing/verwijdering**

In extreme gevallen kan een leerling geschorst of verwijderd worden door de directie.

Registratie

- In het leerlingendossier van betrokken leerlingen in ESIS wordt een notitie gemaakt door de groepsleerkracht.
- In het groepsoverzicht noteert de leerkracht voor welke groepsaanpak is gekozen.